

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีต่อการสมรส" มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสตรีที่มีต่อการสมรสโดยพิจารณาตามสถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อายุและรายได้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สตรีที่มีอายุระหว่าง 20-45 ปี ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รวมจำนวนทั้งสิ้น 500 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของสตรีที่มีต่อการสมรส จำนวนทั้งสิ้น 76 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสมรส ความคิดเห็นด้านสุขภาพจิต และการปรับตัวในการสมรส ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการสมรส

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS/PC* โดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) และค่าซี (Z-test)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

สตรีมีภูมิลำเนาเดิม ส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ ร้อยละ 85.10 และอายุระหว่าง 20-35 ปี ร้อยละ 75.20 อายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 24.80 เป็นโสดร้อยละ 50.00 และสมรสแล้วร้อยละ 50.00 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 64.20 ต่ำกว่าอนุปริญญา ร้อยละ 35.80 มีรายได้ระหว่าง 500-5,000 บาท ร้อยละ 72.60 และรายได้ระหว่าง 5,001-20,000 บาท ร้อยละ 27.40

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสมรส

สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ หญิงหรือชายที่มีคนรัก ควรให้บิดามารดารับรู้ สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 58.80 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 34.40

ต้องการเลือกคู่สมรสด้วยตนเอง สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 54.80 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 40.30

คู่สมรสควรมีความรู้เรื่องเพศเป็นอย่างดี สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 62.20 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 11.20

ชายควรบวชเรียนก่อนการสมรส สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 51.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 18.20

คู่สมรสควรดูฤกษ์ยามก่อนเข้าพิธีสมรส สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 57.50 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 18.20

หญิงและชายที่จะสมรสกันควรมีสินสอดทองหมั้นด้วย สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 53.90	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง ร้อยละ 11.50	
การประกอบพิธีสมรสควรประกอบพิธีทางศาสนาด้วย สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 63.60	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง ร้อยละ 21.70	
การจัดพิธีสมรสควรจัดให้ถูกต้องตามประเพณี สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 64.30	เห็นด้วย
อย่างยิ่ง ร้อยละ 26.70	
ในการสมรส ควรมีการจดทะเบียนสมรส สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 47.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ
39.10	
อย่างไรก็ดีด้านการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรส สตรีส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย	
ร้อยละ 43.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.10	
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นด้านสุขภาพจิตและการปรับตัวในการสมรส	
สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีความคิดเห็นด้านบวกต่อการสมรส มีดังนี้	
การสมรสเป็นสิ่งที่ดีงาม สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 75.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.90
การสมรสช่วยให้ชีวิตมีความหมาย สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 68.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ร้อยละ 18.10	
การสมรสช่วยให้ได้รับการยอมรับจากสังคม สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 54.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ร้อยละ 13.30	
การสมรสช่วยให้รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 69.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ
15.70	
การสมรสช่วยให้มีที่ปรึกษา สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 70.40	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.40
สำหรับสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีต่อความคิดเห็นด้านลบต่อการสมรส มีดังนี้	
การสมรสทำให้มีความวิตกกังวล สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 34.70	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ
4.30	
ชีวิตสมรสเป็นชีวิตที่น่าเบื่อ สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 20.20	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3.10
การสมรสทำให้เกิดความท้อแท้ในชีวิต สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 14.40	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ร้อยละ 2.20	
การสมรสทำให้เกิดความเดือดร้อน สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 12.40	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ
1.80	
การอยู่เป็นโสดเป็นเรื่องธรรมดา สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 64.80	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.50
ชีวิตสมรสเป็นชีวิตที่มีปัญหา สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 34.30	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 5.50
การอยู่เป็นโสดเป็นปัญหาของสังคม สตรีไม่เห็นด้วย ร้อยละ 57.10	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ
30.00	

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส

สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

คู่สมรสควรช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 53.50 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 41.70

คู่สมรสควรเปิดโอกาสให้แกกันและกันในการแสดงความคิดเห็น สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 47.30 เห็นด้วยอย่างยิ่ง 50.50

คู่สมรสไม่ควรทำร้ายร่างกายของกันและกัน สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 38.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 60.40

คู่สมรสควรช่วยกันทำงานเพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 38.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 60.80

การเลี้ยงดูบุตรควรถือเป็นหน้าที่ร่วมกันของสามีภรรยา สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 32.60 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 66.00

คู่สมรสควรช่วยกันรับผิดชอบงานต่าง ๆ ภายในบ้าน สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 53.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42.80

คู่สมรสควรตอบสนองความต้องการทางเพศของกันและกัน สตรีเห็นด้วย ร้อยละ 66.30 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 29.80

การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการสมรส โดยแยกพิจารณาตามสถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อายุและรายได้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสของสตรีที่เป็นโสดกับสตรีที่สมรส ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($Z=1.605$, $P= 0.109$)
2. ความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสของสตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา กับสตรีที่มีการศึกษาอนุปริญญา/ปริญญาตรีขึ้นไป ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($Z= -1.179$, $P= 0.239$)
3. ความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสของสตรีที่มีอายุระหว่าง 20-35 ปี กับสตรีที่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($Z= 1.338$, $P= 0.182$)
4. ความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสของสตรีที่มีรายได้ระหว่าง 500-5,000 บาท กับสตรีที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 20,000 บาท ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($Z = -0.327$, $P= 0.744$)

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการสมรส

สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เห็นว่าอายุแรกสมรสของผู้ชาย ควรอยู่ระหว่าง 25-35 ปี ร้อยละ 92.33 และอายุแรกสมรสของผู้หญิง ควรอยู่ระหว่าง 25-30 ปี ร้อยละ 62.62

ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนอยู่เป็นโสดมากขึ้น ได้แก่การประกอบอาชีพ ร้อยละ 22.18 ภาวะเศรษฐกิจ ร้อยละ 21.57 การศึกษาสูงขึ้น ร้อยละ 17.54 ปัญหาการปรับตัวและปัญหาครอบครัว ร้อยละ 16.53

สำหรับสาเหตุสำคัญที่ทำให้อายุแรกสมรสมากขึ้น ได้แก่การมีการศึกษาสูงขึ้น ร้อยละ 49.80 และการออกทำงานนอกบ้าน ร้อยละ 48.39

นอกจากนี้ สตรียังเห็นว่าสามีควรเป็นฝ่ายทำหมั้น ร้อยละ 64.65 ภรรยาควรเป็นฝ่ายทำหมั้น ร้อยละ 24.65

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสมรส

การศึกษาความคิดเห็นของสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่มีต่อการสมรสพบว่าสตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหญิงชายที่รักกันควรให้บิดามารดารับรู้ ฝ่ายชายควรบวชเรียนก่อนการสมรส ควรมีการดูฤกษ์ยามก่อนเข้าพิธีสมรส ควรมีการให้สินสอดทองหมั้น ควรประกอบพิธีทางศาสนาและควรจัดพิธีสมรสให้ถูกต้องตามประเพณี ตลอดจนควรมีการจดทะเบียนสมรส ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อูทิส เชาวลิต (2521 : 102-106) อย่างไรก็ดีสตรียังมีความเห็นว่าหญิงและชายไม่ควรมีสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรส ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชนิษฐา โพชนุกูล (2522 : 121-127) อันสะท้อนให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา โดยเฉพาะบุตรสาวมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังค่านิยมในจารีตประเพณีอันดีงามของสังคมไทย ซึ่งทำให้นุตรสาวมีภูมิทัศน์ต่อค่านิยมการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรส และค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศระหว่างหญิงกับหญิง (Lesbian) ที่กำลังแพร่เข้ามา ตลอดจนสามารถยึดมั่นอยู่ในวัฒนธรรมอันดีงามของไทยได้

2. ความคิดเห็นด้านสุขภาพจิตและการปรับตัวในการสมรส

สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสมรสเป็นสิ่งที่ดีงาม ช่วยทำให้ชีวิตมีความหมาย ได้รับการยอมรับจากสังคมทำให้รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย มีที่ปรึกษาซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ชั้นต่างๆ ได้แก่ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรัก และการเป็นเจ้าของ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลทำให้สตรีมีความต้องการสมรส อย่างไรก็ดี สตรียังมีความคิดเห็นว่าการสมรสทำให้เกิดความวิตกกังวล เป็นชีวิตที่น่าเบื่อ ทำให้เกิดความท้อแท้ในชีวิต ความเดือดร้อน เป็นชีวิตที่มีปัญหาและเห็นว่าการอยู่เป็นโสดเป็นเรื่องธรรมดา ไม่เป็นปัญหาของสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสตรีมีความขัดแย้งทางจิตใจ (Conflict) แบบเข้าหาและหลีกเลี่ยง (Approach-Avoidance Conflict) ต่อการสมรส ซึ่งเลวิน (Lewin) เชื่อว่าเป็นความขัดแย้งทางจิตใจที่มีความซับซ้อน และทำให้บุคคลรู้สึกลำบากใจมากที่สุด ซึ่งเกิดกับบุคคลที่มีความต้องการที่จะเข้าหาและพอใจการสมรส แต่ขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการสมรสด้วยความขัดแย้งทางจิตใจนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการปรับตัวในการสมรสของสตรีในอนาคต

3. ความคิดเห็นด้านบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส

สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคู่สมรสควรช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว สามีควรช่วยทำงานบ้าน ควรเปิดโอกาสให้แก่กันและกันในการแสดงความคิดเห็น ควรช่วยกันทำงานเพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ ร่วมกันเลี้ยงดูบุตรและช่วยกันรับผิดชอบงานต่าง ๆ ภายในบ้าน ตลอดจนการตอบสนองของความต้องการทางเพศของกันและกัน อาจเป็นเพราะสตรีมีการศึกษาสูงขึ้น มีโอกาสไปประกอบอาชีพภายนอกบ้านและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนเริ่มคิดเห็นว่าคุณเองมีสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษ จึงอาจทำให้สตรีมีความคิดเห็นว่าบทบาทหน้าที่ของ คู่สมรสควรเท่าเทียมกัน

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการสมรส

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสโดยแยกพิจารณาตามสถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อายุและรายได้ พบว่าสตรีมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุบลรัตน์ พิษณุชยะนนท์ (2531 : 79-80) ที่พบว่า ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส คือความคล้ายคลึงกันทางอายุ การศึกษา รายได้ของครอบครัว เป็นต้น

5. ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการสมรส

สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เห็นว่าอายุแรกสมรสของผู้ชาย ควรอยู่ระหว่าง 25-35 ปี อาจเป็นเพราะสตรีเห็นว่าผู้ชายควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำ เป็นที่ปรึกษา และควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จึงควรมีอายุระหว่าง 25-35 ปี

ส่วนอายุแรกสมรสของผู้หญิง สตรีส่วนใหญ่เห็นว่าควรอยู่ระหว่าง 25-30 ปี อาจเป็นเพราะสตรีมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนสูงขึ้น พึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งสตรีอาจเห็นว่าช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงที่สตรีอยู่ในระยะวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญา แสงสุชาติ (2510 : 51-53) ซึ่งพบว่าผู้หญิงควรจะสมรสระหว่างอายุ 25-29 ปี

สำหรับสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนอยู่เป็นโสดมากขึ้น ได้แก่บุคคลต้องประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาหาคู่ครอง อีกทั้งการประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้บุคคลคิดว่ายังไม่มีความพร้อมในการมีครอบครัว นอกจากนี้บุคคลมีการศึกษาสูงขึ้น และเกิดความรู้สึกไม่ต้องการเผชิญกับปัญหาครอบครัว เช่น การหย่าร้าง โรคเอดส์ ตลอดจนเห็นว่าคู่สมรสที่ดี เหมาะสม หายากมากขึ้น ซึ่งสาเหตุดังกล่าวอาจส่งผลทำให้อายุแรกสมรสของบุคคลมากขึ้นตามมา ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมหมาย วันสอน (2514 : ค-ง) และ รุจี อรุณศิลป์ (2521 : 137-143) ซึ่งพบว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะมีอายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยสูง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่พบยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัชสุนี สุมิศวรรณ์ (2527 : ก-ข) และภัสสร ลิมานนท์ (2531 : 10-11) ซึ่งพบว่าเหตุผลที่บุคคลอยู่เป็นโสดมากขึ้น ได้แก่ ต้องการอิสระ ไม่พบคนถูกใจ ไม่พร้อมใช้ชีวิตสมรส มีการศึกษาสูงขึ้น สังคมมีการยอมรับผู้อยู่เป็นโสดมากขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

สตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการสมรสเป็นสิ่งที่ดีงาม ทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคม และในขณะที่เดียวกันสตรีก็มีความเห็นว่า การสมรสทำให้เกิดความวิตกกังวล เป็นชีวิตที่มีปัญหา นอกจากนี้ยังเห็นด้วยว่าการอยู่เป็นโสดเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้นเพื่อลดความขัดแย้งทางจิตใจและปัญหาในการปรับตัวในการสมรสหรือการใช้ชีวิตโสดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเสนอแนะดังนี้

1.1 สถาบันทางการศึกษาควรจัดหลักสูตรวิชาจิตวิทยาการสมรส ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้การศึกษาด้านสุขภาพจิตและการปรับตัวในการสมรสหรือการอยู่เป็นโสด บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมกับสังคมไทย จริยธรรมการสมรส ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการสมรส ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังค่านิยม ทศนคติ แรงจูงใจ ลักษณะมุ่งอนาคต ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมกับสังคมไทย

1.2 ภาครัฐบาลและเอกชน ควรร่วมมือกันในการรณรงค์ให้สถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา และสื่อมวลชน มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของสังคมไทย แก่เด็กและเยาวชนมากขึ้น ทั้งเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันค่านิยมการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรสและค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม รักร่วมเพศระหว่างหญิงกับหญิง (Lesbian) ที่กำลังแพร่เข้ามาและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น

1.3 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การให้บริการโทรฟรีทั่วประเทศ สายด่วนสุขภาพจิต 1667 (Hotline) ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง เพราะบริการดังกล่าวมีการให้บริการปรึกษาปัญหาการใช้ชีวิตโสดและปัญหาด้านการใช้ชีวิตสมรส

1.4 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ควรแสวงหาแนวทางในการป้องกันปัญหา ความขัดแย้งทางจิตใจระหว่างการใช้ชีวิตโสดและการสมรสให้แก่สตรี ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการใช้ชีวิตคู่ โดยไม่ถูกต้องตามประเพณีไทยหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

2 ด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบปัญหาและสิ่งที่ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อการสมรส ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาได้รับค่านิยมเกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรสและค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จใน การใช้ชีวิตสมรสหรือชีวิตโสด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบัน ครอบครัว

2.3 ควรมีการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะควรมีการ

วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Power) ของข้อคำถามในแบบสอบถามด้วย และในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรกระตุ้นให้ผู้ตอบให้ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการให้ข้อมูลตามมาตรฐานที่สังคมยอมรับ

2.4 ควรศึกษาความคิดเห็นของบุรุษหรือสามีที่มีต่อการสมรส ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมรส เพราะชีวิตสมรสมีองค์ประกอบคือ สามีและภรรยา

2.5 ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสตรีในเขตเมืองและชนบท ที่มีต่อการสมรสว่าแตกต่างกันหรือไม่

2.6 ในการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการสมรส ควรเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและกว้างขวางมากขึ้น

PAYAP UNIVERSITY